

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Факультет (інститут) Психології та соціології
Кафедра загальної і соціальної психології та соціології

СИЛАБУС
вибіркової навчальної дисципліни

Політична психологія

підготовки Бакалавра
спеціальності 053 Психологія
освітньо-професійної програми Психологія

*Силабус навчальної дисципліни
для денної та заочної форми навчання*

Луцьк – 2021

Силабус навчальної дисципліни «Політична психологія» підготовки бакалавра, галузі знань 05 Соціально-поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія, за освітньою програмою Психологія (навчальний план 2019 року)

Розробник: Федотова Тетяна Володимирівна, кандидат психологічних наук, доцент

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри загальної і соціальної психології та соціології

Протокол №5 від 25 січня 2021 р.

Завідувач кафедри: _____ Лазорко О.В.

© Федотова Т.В., 2021 р.

I. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна/заочна форма навчання	05 Соціально-поведінкові науки, 053 – Психологія, Психологія, Бакалавр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 150/5 150/5		Рік навчання – 4/5
		Семестр – 8-ий/10-й
		Лекції – 12 год./ 20
		Практичні (семінарські) - 10 год./16 год.
		Лабораторні –10 год./16 год
		Індивідуальні – 0 год.
ІНДЗ: €	Самостійна робота – 110 год./80 год	
	Консультації – 8 год./18год.	
	Форма контролю: залік	
Мова навчання українська		

Таблиця 2

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання на базі ОКР "молодший спеціаліст"	05 Соціально-поведінкові науки, 053 – Психологія, Психологія, Бакалавр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання – 4/4
		Семестр –5-й
		Лекції – 20 год.
		Практичні (семінарські) - 20 год.
		Лабораторні –20 год
		Індивідуальні – 0 год.
ІНДЗ: €	Самостійна робота – 82 год	
	Консультації – 8 год.	
	Форма контролю: залік	
Мова навчання українська		

II. Інформація про викладача

ПП Федотова Тетяна Володимирівна

Науковий ступінь кандидат психологічних наук

Вчене звання доцент

Посада доцент кафедри загальної і соціальної психології та соціології

Контактна інформація: мобільний телефон +380507575521; електронна адреса Fedotova.Tetiana@eenu.edu.ua

Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щовівторка з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 111. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу:

Програма навчальної дисципліни «Політична психологія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності «Психологія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни в цілому є політика як особливий вид людської діяльності, що має свою структуру, суб'єкта та спонукальні сили. Центральним елементом складно організованого предмету політичної психології виступає суб'єкт політичної діяльності: окремі індивіди (політики/виборці), малі та великі соціальні групи.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

- ✓ Політична психологія як наукова дисципліна.
- ✓ Особистість та групи в політиці.

2. Пререквізити

Вивчення дисципліни базується на дисциплінах загального та професійного циклів підготовки попередніх років навчання: Психологія особистості; Експериментальна психологія; Соціальна психологія; Психологія мотивації та емоцій.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування та розвиток у студентів системного психологічного мислення та комплексу спеціальних знань у галузі політичної психології: загального уявлення про предмет політичної психології, напрямки та галузі, методи тощо; явища взаємовпливу політичних та психологічних процесів, співвідношення свідомого і неусвідомлюваного в політичній поведінці особистості та

соціальних груп; закономірності сприймання політичної влади та формування політичного іміджу.

Основне завдання навчальної дисципліни – сприяти психологічній підготовленості бакалаврів до майбутньої професійної діяльності. Після вивчення навчальної дисципліни «Політична психологія» бакалаври повинні набути та отримати **знання**:

- ключових понять, специфіки політичної психології як науки (її предмета та завдань, зв'язок з іншими науками, кола методологічних проблем, історії розвитку);
- основних аспектів становлення політичної культури суспільства;
- психологічних особливостей формування іміджу політичного лідера та політичних інституцій;
- специфіки організації та особливостей застосування методів політико-психологічного дослідження;

уміння:

- аргументувати власні погляди на актуальні проблеми участі особистості та соціальних груп в політичному житті суспільства;
- застосовування психологічних знань під час аналізу іміджу політичного лідера, партії, політичної передвиборчої кампанії;
- аналізувати механізми психологічного впливу під час проведення масових політичних заходів;
- планувати та реалізовувати політико-психологічні дослідження;
- аналізувати та систематизувати результати політико-психологічних досліджень, формулювати аргументовані висновки.

4. Результати навчання (Компетентності)

Основним результатом навчання є знання та розуміння студентами предметної області політичної психології, здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності.

Загальні компетентності:

- ✓ знання та розуміння предметної області та особливостей діяльності політичного психолога (ЗК2);
- ✓ навички застосування інформаційних та комунікативних технологій в політичному житті суспільства (ЗК3);
- ✓ здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК10).

Спеціальні компетентності:

- ✓ здатність оперувати понятійно-категоріального апарату політичної психології (СК1);

- ✓ здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел (СК4);
- ✓ здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження (СК6);
- ✓ здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації (СК7).

Прогнозовані результати навчання:

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги

ПР 6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки

ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефхівців.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

5. Структура навчальної дисципліни

Структура навчальної дисципліни представлена у вигляді таблиць 3 (денна та зоачна форми навчання відповідно).

Таблиця 3

ДФН

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практичні	Лабораторні	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали*
Змістовий модуль 1. Політична психологія як наукова дисципліна							

Тема 1. Політична психологія як галузь психології	12	2			10		ДС/10
Тема 2. Історія становлення політичної психології	12		2		10		ДС/10
Тема 3. Політична психологія влади	15	2		2	10	1	ДС/10
Тема 4. Основні поняття та феномени політичної психології	17	2	2	2	10	1	РМГ/10
Разом за модулем 1	56	6	4	4	40	2	10 (Xсер= $\Sigma/2$)
Змістовий модуль 2. Особистість та групи в політиці							
Тема 5. Особистість в політиці	15	2		2	10	1	РК/10
Тема 6. Політична психологія лідерства	15	2		2	10	1	ДС/10
Тема 7. Малі та великі групи в політиці	13		2		10	1	РК/10
Тема 8. Психологія політичного тероризму	23		2		20	1	РМГ/10
Тема 9. Психологія стихійної масової поведінки	13		2		10	1	ДС/10
Тема 10. Соціально-політичні технології в політиці	15	2		2	10	1	РМГ/10
Разом за модулем 2	94	6	6	6	70	6	10 (Xсер= $\Sigma/6$)
Види підсумкових робіт							Бал
Виконання усіх лабораторних робіт в повному обсязі							10
Виконання ІНДЗ: Психологічний портрет політичного лідера (за вибором студента)							10
Модульна контрольна робота (МКР1+МКР2)							30+30=60
Всього годин/ Балів	150	12	10	10	110	8	100

Таблиця 4

ДФН (на базі ОКР «молодший спеціаліст»)

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практичні	Лабораторні	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали*
Змістовий модуль 1. Політична психологія як наукова дисципліна							
Тема 1. Політична психологія як галузь психології	15	2	2		10	1	ДС/10
Тема 2. Історія становлення	15	2	2		10	1	ДС/10

політичної психології							
Тема 3. Політична психологія влади	13	4	4	4	10	1	ДС/10
Тема 4. Основні поняття та феномени політичної психології	19	2	2	4	10	1	РМГ/10
Разом за модулем 1	72	10	10	8	40	4	10 ($X_{сер} = \frac{\Sigma}{5}$)
Змістовий модуль 2. Особистість та групи в політиці							
Тема 5. Особистість в політиці	9	2	-	2	4	1	РК/10
Тема 6. Політична психологія лідерства	13	2	2	2	6	1	ДС/10
Тема 7. Малі та великі групи в політиці	13	2	2	2	6	1	РК/10
Тема 8. Психологія політичного тероризму	13	2	2	2	6	1	РМГ/10
Тема 9. Психологія стихійної масової поведінки	14	-	2	2	10		ДС/10
Тема 10. Соціально-політичні технології в політиці	16	2	2	2	10		РМГ/10
Разом за модулем 2	78	10	10	12	42	4	10 ($X_{сер} = \frac{\Sigma}{5}$)
Види підсумкових робіт							Бал
Виконання усіх лабораторних робіт в повному обсязі							10
Виконання ІНДЗ: Психологічний портрет політичного лідера (за вибором студента)							10
Модульна контрольна робота (МКР1+МКР2)							30+30=60
Всього годин/ Балів	150	20	20	20	82	8	100

Таблиця 5

ЗФН

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практичні	Лабораторні	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали*
Змістовий модуль 1. Політична психологія як наукова дисципліна							
Тема 1. Політична психологія як галузь психології	16	2	2		10	2	ДС/10
Тема 2. Історія становлення політичної психології	16	2	2		10	2	ДС/10
Тема 3. Політична психологія влади	22	4	2	4	10	2	ДС/10

Тема 4. Основні поняття та феномени політичної психології	16	2	2		10	2	РМГ/10
Разом за модулем 1	70	10	8	4	40	8	10 ($X_{сер} = \frac{\Sigma}{4}$)
Змістовий модуль 2. Особистість та групи в політиці							
Тема 5. Особистість в політиці	10	2	-	2	4	2	РК/10
Тема 6. Політична психологія лідерства	13	2	2	2	6	1	ДС/10
Тема 7. Малі та великі групи в політиці	12	2	2	2	4	2	РК/10
Тема 8. Психологія політичного тероризму	11	2	-	2	6	1	РМГ/10
Тема 9. Психологія стихійної масової поведінки	16	-	2	2	10	2	ДС/10
Тема 10. Соціально-політичні технології в політиці	18	2	2	2	10	2	РМГ/10
Разом за модулем 2	80	10	8	12	40	10	10 ($X_{сер} = \frac{\Sigma}{4}$)
Види підсумкових робіт							Бал
Виконання усіх лабораторних робіт в повному обсязі							10
Виконання ІНДЗ: Психологічний портрет політичного лідера (за вибором студента)							10
Модульна контрольна робота (МКР1+МКР2)							30+30=60
Всього годин/ Балів	150	20	16	16	80	18	100

Форма контролю* (бали подано лише для практичних занять): ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/РС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання

- 1) Проаналізувати модель взаємозв’язку політичної психології з іншими науками.
- 2) Описати специфіку вияву психічних процесів у політиці: політичного сприймання, політичного мислення і політичних емоцій.
- 3) Розглянути основні напрямки досліджень сучасної політичної психології.
- 4) Проаналізувати основні чинники сучасної політичної соціалізації особистості.
- 5) Визначити зв’язок політичних установок і стереотипів та політичної культури суспільства.
- 6) Описати специфіку політичних потреб особистості.
- 7) Описати основні етапи формування політичної групи.
- 8) Проаналізувати фактори сьогодення, що впливають на формування масових настроїв.
- 9) Особливості політичного тероризму.

- 10) Соціально-психологічні характеристики терористичних груп.
11) Переговори з політичними терористами: специфіка роботи психолога.

Завдання ІНДЗ для студентів передбачає виконання творчої письмової роботи на тему «Психологічний портрет політичного лідера (за вибором студента)» та представлення його аудиторії.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента

Вимоги викладача:

- обов'язкове відвідування навчальних занять;
- активність студента під час практичних занять;
- своєчасне виконання лабораторних робіт та завдань самостійної роботи;
- виконання модульних контрольних завдань;
- відпрацювання занять, що були пропущені або не підготовлені (незадовільні оцінки) на консультаціях.

Не допустимо:

- пропуск занять без поважних причин;
- запізнення на заняття;
- користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (за винятком дозволу викладача при необхідності виконання певних завдань, передбачених навчальною дисципліною);
- порушення дисципліни;
- списування та плагіат.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті й оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки студентів із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях та набутих навичок під час виконання завдань. Критерії поточного оцінювання знань здобувачів залежать від: повноти розкриття питання, цілісності, системності, вміння формулювати висновки тощо. Якщо студент не виступав на практичному занятті/не виконував заплановані письмові роботи чи не підготувався до нього його активність оцінюється в 0 балів.

Окремо за практичні заняття кожного змістового модулю студенти можуть набрати максимум 10 балів, які розраховуються за формулою:

$$\frac{\sum}{N}, \text{ де}$$

$\sum$ – сума балів усіх практичних занять змістового модуля;

N – загальна кількість практичних занять змістового модуля.

Виконані студентом згідно навчального плану усі лабораторні роботи оцінюються сукупно 10 балами залежно від: повноти виконання завдання, цілісності, системності, вміння формулювати висновки, акуратності оформлення письмового завдання.

Виконання студентами ІНДЗ також максимально оцінюється в 10 балів й передбачає також врахування таких критеріїв як: повнота розкриття питання, цілісність, творчий підхід у висвітленні проблеми, вміння формулювати висновки, креативність у представленні опрацьованих матеріалів аудиторії, вміння вести дискусію тощо.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи під час проведення останнього практичного заняття в межах окремого змістового модуля. Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з двох питань. Відповіді на поставленні питання слухачів повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміння застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміння використовувати міжпредметні зв'язки. Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт (оцінюється в діапазоні від 0 до 30 балів).

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

За порушення академічної доброчесності (плагіат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (опрацювання завдань лабораторної роботи, написання модульної контрольної роботи тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування з Університету.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (лікарняний, навчання за програмою подвійного диплому тощо).

V. Підсумковий контроль

Залік виставляється згідно балів, які набрав студент під час виконання усіх видів завдань поточного оцінювання (таблиці 2): усереднених результатів практичних занять за двома змістовими модулями (макс. 20 балів); балом, виставленим за виконанням усіх лабораторних занять з дисципліни (макс. 10 балів); оцінкою за виконане ІНДЗ (10 балів).

Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

- ✓ поточне оцінювання згідно суми балів за: практичні і лабораторні заняття та ІНДЗ (максимум 40 балів);
- ✓ двох модульних контрольних робіт (максимум 60 балів, тобто по 30 балів кожна).

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Обов'язкова література

1. Білецька Т. В. Політична психологія: навч. посібник / Т. В. Білець-ка; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка. – Кам'янець-Подільський: Зволейко Д. Г., 2014. – 321 с.
2. Бортніков В. І. Політична участь і демократія: українські реалії: монографія / І. В. Бортніков. – Луцьк: РВВ «Вежа», 2007. – 524 с.
3. Головатий М.Ф. Політична психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. Ф. Головатий; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. – Київ: МАУП, 2001. – 135 с.
4. Гуревич П. Політична психологія / П.Гуревич. – Х.: Юніті, 2015. – 543с.
5. Козирев М.П. Політична психологія: навч. посібник / М. П. Козирев. – Львів: ЛьвДУВС, 2018. – 648 с.
6. Політична психологія. Навчальний посібник / Ред. С.О.Матвеева. – Київ: ЦУЛ, 2003.- 216 с.

Додаткова література

1. Гордієнко М. Г. Політичний конфлікт як спосіб існування соціуму / М. Г. Гордієнко // Наукові записки інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. – К., 2008. – Вип. 41. – (підсерія «Курасівські читання»). – С. 11–20.
2. Гошовська В. А. Політичне лідерство: навч. посібник / В. А. Гошовська, Л. А. Пашко. – К.: НАДУ, 2013. – 300 с.
3. Кирилюк Ф.М., Кремень В.Г., Ирхин Ю.В. Психология и политика: Учебное пособие. – К.: 2014. Режим доступа: <http://politics.ellib.org.ua/pages-2222.html>.
4. Корнієнко В. О. Формування політичної культури сучасної владної еліти в Україні: монографія / В. О. Корнієнко, В. В. Добіжа. – Вінниця: ВНТУ, 2009. – 160 с.
5. Лактіонов О.М. Політична психологія: на шляху до нової парадигми//Вісник ХНУ. Серія «Психологія». - №550 (частина 2). - 2002. -с. 164-166.
6. Назаретян А. П. Агрессивная толпа, массовая паника, слухи: [лекции по социальной и политической психологии] / А. П. Назаретян. – СПб : Питер, 2003. – 192 с.
7. Назаретян А. П. Психология стихийного массового поведения: [лекции]. – М. : ПЕР СЭ, 2008. – 160 с.
8. Ольшанский Д.В. Психология масс. - СПб: Питер, 2000. – 368 с. (серия «Мастера психологии»).
9. Слюсаревський М. Політична психологія як наука, предмет і проблематика / М. Слюсаревський // Соц. психологія. – 2009. – № 5. – С. 3–20.
10. Сугестивні технології маніпулятивного впливу : навч посіб. / [В.М.Петрик, М.М.Присяжнюк, Л.Ф.Компанцева, Є.Д.Скулиш, О.Д.Бойко, В.В.Остроухов]; за заг.ред Є.Д.Скулиша. – 2-ге вид. – К. : ЗТА «ВПОЛ», 2011. – 248 с.
11. Федотова Т.В. Психологічні особливості вияву макіавеллізму в студентській молоді / Федотова Тетяна, Васькевич Софія // Виклики та парадокси соціальної взаємодії в постмодерному світі : матеріали I Міжнар. наук.-практ.конф. (11-12 квітня 2019 р.) / за заг. ред. О.В.Лазорко, В.А.Ущіної. – Луцьк : Волиньполіграф, 2019. – С. 160-164.
12. Федотова Т.В. Психологічні особливості старшокласників із макіавеллістичними тенденціями / Федотова Т.В. // Психологічні перспективи. Випуск 29. – Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 2017. – С. 221 – 234.
13. Швалб Ю. М. Психологічні моделі соціалізації особистості / Ю. М. Швалб // Актуальні проблеми психології. – 2015. – Т. 7. – Вип. 38. – С. 503–517.
14. Шостром Э. Человек-манипулятор. Внутреннее путешествие от манипуляции к актуализации / Э. Шостром; пер. с англ. Н. Шевчук, Р. Кучка-ровой. – М.: Апрель Пресс; ЭКСМО-Пресс, 2002. – 240 с.